

Aleksandra Paprot-Wielopolska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Zastosowanie metod mieszanych we współczesnych badaniach na Ziemiach Zachodnich i Północnych – przykład Żuław i Powiśla*

STRESZCZENIE Tekst poświęcony jest wykorzystaniu metod mieszanych w badaniach nad współczesnymi mechanizmami kreowania tożsamości na Ziemiach Zachodnich i Północnych wśród przedstawicieli samorządów na różnych szczeblach władzy, instytucji kultury, organizacji i liderów społeczności oraz mieszkańców. Na przykładzie regionu Żuław i Powiśla autorka prezentuje zastosowanie łączenia metod jakościowych (pogłębionego wywiadu swobodnego ukierunkowanego, obserwacji, mapowania, map mentalnych, etnografii wirtualnej) oraz ilościowych (ankiety) w ramach sekwencyjnej strategii eksploracyjnej. Celem artykułu jest przedstawienie przydatności metod mieszanych na poszczególnych etapach analizy materiałów oraz wyjaśnienie, dlaczego warto je stosować we współczesnych badaniach nad tożsamościami.

SŁOWA KLUCZOWE

METODY MIESZANE,
TOŻSAMOŚĆ REGIONALNA,
TOŻSAMOŚĆ LOKALNA,
ZIEMIE ZACHODNIE
I PÓŁNOCNE, ŻUŁAWY,
POWIŚLE

* Tekst napisany w ramach projektu „Kreowanie tożsamości regionalnej oraz lokalnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych (ze szczególnym uwzględnieniem Żuław i Powiśla)”. Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2013/11/N/HS3/04781.

Wprowadzenie

Żuławy i Powiśle, regiony na Pomorzu Wschodnim, są często pomijane w dyskursie badaczy o Ziemiach Zachodnich i Północnych po 1989 roku. Nadal stanowią obszar niedostatecznie rozpoznany pod względem społeczno-kulturowym. Przed 1945 rokiem Żuławy i Powiśle zamieszkiwała głównie ludność pochodzenia niemieckiego, a tereny w delcie i wzdłuż Doliny Dolnej Wisły osadnicy z Niderlandów – mennonici. Ponadto ciekawy przypadek stanowi również obszar tzw. ziemi malborskiej¹ zamieszkiwanej w znacznej mierze przez ludność polską posługującą się gwarą malborską (Łęga, 1933, s. 1). Po 1945 roku do tych regionów została przesiedlona ludność z centralnej i południowo-wschodniej Polski, Kresów Wschodnich oraz ludność ukraińska w ramach akcji „Wisła” w 1947 roku.

Nowi osadnicy, przybyli z różnych regionów Polski oraz ziem przejętych przez ZSRR, zetknęli się z materialnymi pozostałościami obcego im dziedzictwa kulturowego Żuław i Powiśla. Dlatego przez wiele dekad po wojnie tworzyli nowe formy adaptacji kulturowej i osvajania krajobrazu kulturowego. Na początku wśród osadników dominowało poczucie niepewności i tymczasowości, dlatego nie dbano o dziedzictwo kulturowe świadczące o przeszłości tych ziem. Ponadto władze PRL prowadziły politykę propagandy, która negatywnie odnosiła się do dziedzictwa poniemieckiego. Z kolei na Ziemiach Zachodnich i Północnych tożsamość osadników budowano, bazując na wartościach narodowych. W związku z tym problem regionalizacji tych ziem i nowych identyfikacji przestrzennych mieszkańców nie był poruszany przez wiele lat. Dopiero po transformacji ustrojowej w 1989 roku pojawiły się różnorodne inicjatywy instytucji sektora kultury na rzecz budowania tożsamości mieszkańców regionu, a także liczne działania oddolne – lokalnych i regionalnych stowarzyszeń oraz organizacji kulturotwórczych.

Powyższe zagadnienia stały się dla mnie inspiracją do pojęcia badań terenowych, które prowadziłam od września 2014 do czerwca 2016 roku na Żuławach i Powiślu. W projekcie badawczym wykorzystywałam sekwencyjną strategię eksploracyjną w ramach metod mieszanych. Jego założeniem było bowiem opisanie i porównanie kreowania nowych tożsamości po 1989 roku w świetle społecznej i instytucjonalnej polityki kulturalnej w obu regionach. Przyjęłam w projekcie, że kreowanie tożsamości zachodzi na poziomie instytucji samorządowych, instytucji i organizacji kulturalnych oraz wspólnot o charakterze formalnym i nieformalnym. Ponadto chciałam poddać ocenie inicjatywy społeczno-kulturalne, które według różnych instytucji mają wpływać na kierunki podejmowanej przez społeczności lokalne aktywności kulturalnej, oraz uzyskać odpowiedź na pytanie dotyczące postrzegania przez nie działań instytucjonalnych mających za zadanie kształtowanie ich tożsamości lokalnej i regionalnej.

Celem artykułu jest zaprezentowanie metod mieszanych, jakimi posługiwałam się w trakcie procesu badawczego, przedstawienie ich przydatności na poszczególnych etapach analizy materiałów oraz wyjaśnienie, dlaczego warto je stosować we współczesnych badaniach tożsamości zbiorowych na Ziemiach Zachodnich i Północnych².

¹ Obecnie jest to obszar powiatu sztumskiego oraz częściowo malborskiego, kwidzińskiego i iławskiego.

² Istnieje wiele prac ukazujących stosowane przez socjologów i etnologów polskich metody oraz metodologie badań w odniesieniu do Ziemi Zachodnich i Północnych. Warto wskazać najnowsze opracowanie dotyczące socjologii tego obszaru w publikacji Karoliny Ciechorskiej-Kuleszy (2016), a także tekst Józefa Burszty prezentujący metody pracy etnologów (1987). Interesująca refleksja dotycząca badań socjologicznych prowadzonych na ZZiP znajduje się w wywiadzie z Zygmuntem Dulczewskim, który ukazał się w „Przeglądzie Zachodnim” (1996). W tym czasopiśmie rok później opublikowano dyskusję tego socjologa z innymi: Krzysztofem Kwaśniewskim, Andrzejem Kwileckim i Markiem Ziółkowskim, dotyczącą rozważań nad aktualną potrzebą i sposobami prowadzenia badań socjologicznych na ziemiach przyłączonych do Polski (1997). Ostatnio częstym zjawiskiem w badaniach na ZZiP jest również osobiste „uwikłanie”

Autoetnografia

Na początku zaprezentuję kontekst prowadzenia badań terenowych na Żuławach i Powiślu. Przedstawię przyczyny i motywacje towarzyszące wyborowi mojego tematu i obszaru badawczego. Sądzę, że autoetnografia jako pisarska refleksja badaczki pozwoli poddać analizie moje osobiste doświadczenia i „zanurzenie” w terenie, a ponadto pomoże głębiej zrozumieć moją rolę jako mieszkanki Ziemi Zachodnich i Północnych, aktywistki i badaczki podczas gromadzenia i interpretacji materiałów empirycznych (zob. Kacperczyk, 2014, s. 37).

Urodziłam się i wychowałam w małej wsi na Żuławach jako wnuczka powojennych osadników z Kielecczyny i Grodzieńszczyzny (Kresy Wschodnie). Dorastałam więc w rodzinie, w której ścierały się tradycje i zwyczaje kulturowe dwóch różnych grup osadników. Swoje zainteresowania badawcze skupiałam jednak początkowo wokół największego cmentarza mennonickiego w Polsce, który znajdował się w sąsiedniej miejscowości – w Stogach koło Malborka. Nekropolia ta stała się miejscem, które pozwoliło mi poznać przeszłość regionu. W 2010 roku wspólnie z poznańskimi etnologami prowadziłam badania terenowe na Żuławach Elbląskich i Gdańskich na temat dziedzictwa kulturowego regionu oraz powojennych osadników. Sprawilo to, że zaczęłam wertować strony albumów i przeglądać pamiątki rodzinne. Wtedy zdecydowałam, że tematem mojej pracy magisterskiej będzie problematyka powojennych migracji do mojej rodzinnej miejscowości, integracji społecznej mieszkańców oraz ich aktywności na rzecz wsi. Jako badaczka Ziemi Zachodnich i Północnych praktykowałam więc tzw. *anthropology at home* (antropologię u siebie). Powodowało to, że proces badawczy był związany z moim miejscem zamieszkania i miejscowościami, w których często przebywałam. Ponadto łączyły mnie różne relacje z osobami zaangażowanymi w ten proces, na przykład sąsiedzkie, koleżeńskie, rodzinne, pracownicze (zob. Stanis, 2013, s. 181).

Zaczęłam się również angażować w działalność na rzecz Żuław. Współorganizowałam spotkania dotyczące historii regionu, oprowadzałam turystów po cmentarzu mennonickim, a w 2013 roku zostałam wiceprezeską Stowarzyszenia „Kochamy Żuławy”. Aktywność na rzecz regionu, znajomość środowiska działaczy, liderów i przedstawicieli różnych stowarzyszeń na Żuławach ułatwiły mi dostęp do szerokiego grona osób, które potem stały się moimi rozmówcami podczas badań terenowych³ realizowanych w ramach przygotowywanej pracy doktorskiej na temat kreowania tożsamości lokalnych i regionalnych na Żuławach i Powiślu.

Metody mieszane w badaniach nad tożsamością

O włączaniu badań ilościowych do badań jakościowych pisał David Silvermann (2007), który podkreślał, że już „proste techniki obliczeniowe mogą stać się sposobem na sondowanie całego zbioru danych, które traci się w trakcie intensywnych badań jakościowych” (s. 62). Dzięki temu, jak sugeruje, badacze mogą testować i poprawiać własne uogólnienia i pozbyć

w teren badaczy, którzy pochodzą z miejscowości położonych na tym obszarze. Warto tu wskazać Wojciecha Łukowskiego z Giżycka (2002), wspomnianą już Karolinę Ciechorską-Kuleszę z Elbląga czy Małgorzatę Łukianow-Tukalo z Kwidzyna (2016). Jednak ze względu na konieczność ograniczenia objętości artykułu nie będę prezentować tu refleksji historycznej nad metodologią socjologii ZZIP. To zagadnienie zasługuje na osobny tekst, dlatego zdecydowałam się zaprezentować wyłącznie własny warsztat pracy badawczej.

³ Zdarzyły się również nieliczne sytuacje, kiedy moja pozycja jako badaczki – członkini stowarzyszenia dystansowała rozmówców wobec mnie. Dotyczyło to wywiadów, podczas których rozmówcy traktowali mnie jako osobę z konkurencyjnej organizacji regionalnej.

się wątpliwości odnośnie do precyzyjności i trafności pozyskanych danych. W projektach badawczych nastawionych głównie na pozyskiwanie materiału jakościowego warto stosować dodatkowo metody ilościowe jako to statystyczne w celu dopełnienia wyników jakościowych. Te idee można realizować w ramach metod mieszanych, które stały się nadrzędną strategią badawczą w moim projekcie.

Metody mieszane cieszą się największą popularnością w Stanach Zjednoczonych, gdzie publikuje się najważniejsze refleksje metodologiczne badaczy⁴. Metody te są najczęściej wykorzystywane w socjologii, pedagogice, psychologii, zarządzaniu i naukach o zdrowiu (Creswell, 2010, s. 61–62)⁵. W Polsce są mało popularne i rzadko stosowane.

Jak podaje John W. Creswell (2010, s. 51), samo definiowanie metod mieszanych stanowiło przedmiot zainteresowań naukowców pod koniec lat 80. XX wieku, kiedy skupiono się na opisywaniu zastosowania różnorodnych metod i łączeniu ich. W kolejnych latach ciężar dyskusji przeniósł się raczej w kierunku przyjętej metodologii. Wówczas metody określano jako te, które skupiały się na procedurach gromadzenia danych, ich analizie, możliwych interpretacjach, podczas gdy metodologia badań mieszanych miała obejmować wszystko: od przyjętego światopoglądu na początku procesu badawczego do ostatecznych procedur w dochodzeniu badawczym. Ostatecznie można przyjąć, że:

Mieszane metody badawcze są typem badań, które łączą elementy metod jakościowych i ilościowych (np. przez zastosowanie perspektywy badań jakościowych i ilościowych, gromadzenie danych, analizę czy techniki wnioskowania) w celu potwierdzenia zasadności wyników i ich głębokiego zrozumienia [tłum. A.P.-W.] (Burke Johnson, Onwuegbuzie, Turner, 2007, s. 123).

Moja decyzja o przyjęciu metodologii badań mieszanych w badaniach nad tożsamościami na Ziemiach Zachodnich i Północnych nie była dla mnie oczywista na początku procesu badawczego. Przydatność metod mieszanych stała się bardziej klarowna dopiero na etapie formułowania pytań badawczych. Jak przyznają Vicki L. Plano Clark i Manijeh Badiie, stawianie pytań jest centralnym punktem procesu badawczego i to one wskazują badaczowi na metody, jakie powinien podjąć, wpływają również na wybór odpowiednich narzędzi badawczych. W przypadku metod mieszanych istotne jest pojawienie się pytań rozpoznawczych i pytań potwierdzających (Plano Clark, Badiie, 2010, s. 278).

W swoim projekcie założyłam, że regiony o przerwanej ciągłości kulturowej należy badać przez pryzmat regionu będącego konglomeratem wielu kultur. Dlatego przyjąłam cztery zasadnicze założenia badawcze, z którymi wiązały się pytania badawcze dotyczące strategii instytucjonalnego i społecznego kreowania tożsamości regionalnej oraz lokalnej na Żuławach i Powiślu. Sformułowałam je następująco:

1. Organizacja kultury regionalnej i funkcjonowanie instytucji kultury jest zależne od odgórnie propagowanych elementów kultury w ramach strategii rozwoju regionalnego i lokalnego: jakie są strategie i kampanie rozwoju oraz promocji kultury Żuław i Powiśla na

⁴ Teksty poświęcone metodom mieszanim publikowane są głównie w dwóch czasopismach naukowych: *Quality and Quantity International Journal of Methodology*, wydawanym od 1967 r., i *Journal of Mixed Methods Research*, wydawanym od 2007 r.

⁵ Strategia mieszana jako idea łączenia różnych metod badawczych – jakościowych i ilościowych – została podjęta po raz pierwszy w 1959 r. przez Donalda T. Campbella i Donalda W. Fiske'a, którzy zajmowali się badaniem trafności identyfikacji cech psychicznych. Wówczas korzystali z wielu metod pomocnych w testowaniu różnych ujęć zgromadzonych danych (Creswell, 2013, s. 39).

- poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym? Jakie są kryteria wyboru szczególnie upowszechnianych elementów kultury materialnej oraz niematerialnej w obu regionach?
2. Polityka kulturalna i tożsamościowa prowadzona jest w odniesieniu do kultury i tradycji dawnych oraz obecnych mieszkańców tych ziem (m.in. Holendrów, Niemców, Polaków, Ukraińców): w jaki sposób odbywa się kreacja nowych narracji pamięci oraz kształtowanie współczesnej przestrzeni regionów?
  3. Instytucjonalne praktyki kulturalne mają wpływ na działalność społeczności lokalnych, ale nie zawsze są adekwatne do ich potrzeb: jaka jest społeczna percepcja odgórnych praktyk w ramach polityki kulturalnej i regionalnej?
  4. Społeczność lokalna podejmuje niezależne działania na rzecz regionu i najbliższego otoczenia: jak działania jednostek i grup wpływają na ich tożsamość regionalną i lokalną?

Przyjęte założenia i pytania badawcze wymagały wieloaspektowego poznania zjawiska kreowania tożsamości. Już wcześniej wiedziałam, że badania jakościowe będą dla mnie priorytetowe z uwagi na zachowanie w procesie badawczym perspektywy antropologicznej. Pełniły one nadrzędną funkcję w rozpoznawaniu i opracowywaniu zjawisk kulturowych, ich klasyfikacji i typologii, które w kolejnej fazie testowałam w ramach metod badań ilościowych (zdefiniowałam je jako uzupełniające tło statystyczne). Uznałam za Creswellem, że tylko takie ujęcie pomoże mi wysnuć odpowiednie spostrzeżenia i właściwie je zinterpretować. Stąd moja decyzja o przyjęciu sekwencyjnego modelu eksploracyjnego – zakładającego dwufazowość badań polegającą na wyborze metody dominującej i pomocniczej (Creswell, 2013, s. 227).

Wybrane metody zastosowane w terenie

Poniżej przedstawiam, jak w moim projekcie badawczym przebiegała sekwencyjna strategia eksploracyjna. Po realizacji na Żuławach i Powiślu badań pilotażowych o charakterze jakościowym w postaci wywiadów swobodnych bazujących na dyspozycjach badawczych wytypowałam cztery kategorie rozmówców, z którymi następnie przeprowadziłam pogłębione wywiady swobodne ukierunkowane. Wśród nich byli przedstawiciele instytucji samorządowych (na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym – zarówno miejskim, jak i wiejskim), instytucji kultury (domów i ośrodków kultury, muzeów, izb regionalnych i historii, bibliotek), stowarzyszeń i organizacji oraz liderzy społeczności wyróżniających się szczególnie aktywnością na rzecz otoczenia lokalnego.

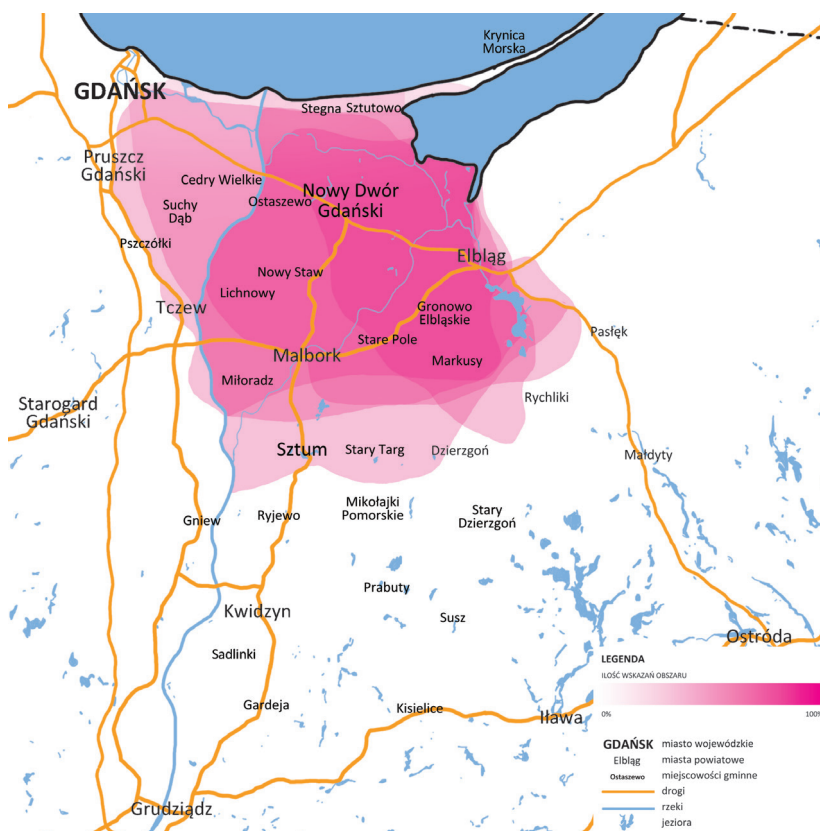
Starłam się wyznaczyć również obszar Żuław i Powiśla, który zostanie objęty badaniami. O ile Żuławy są regionem geograficznym o wyraźnych granicach wyznaczanych przez ukształtowanie terenu, o tyle Powiśle jest regionem o granicach niejasnych i niewyraźnych, a jego nazwa funkcjonuje w kilku wariantach (np. ziemia malborska, Powiśle Gdańskie, Dolne Powiśle). Na potrzeby badań starałam się wyznaczyć jak najszerszy obszar regionu Powiśla, uwzględniając istniejące koncepcje geografów, historyków i etnografów odnośnie do jego granic. Chciałam jednocześnie wyznaczyć jego potencjalne centra i peryferie, by w czasie badań móc określić kontekst zależności i dominacji przestrzennej poszczególnych miejscowości (Zarycki, 2009, s. 19–28).

Dobór rozmówców w obrębie tych czterech kategorii polegał najpierw na przypisaniu do danego regionu gmin jako podstawowych jednostek administracyjnych. Na obszarze danej gminy wyznaczałam minimum dwóch przedstawicieli instytucji, organizacji lub lidera (jedną osobę z danej instytucji), z którymi przeprowadziłam następnie wywiady. Miało to pozwolić na uchwycenie różnic lub podobieństw w spojrzeniu na lokalne i regionalne dziedzictwo

kulturowe oraz realizowane polityki pamięci i tożsamości. W czasie prowadzenia badań tworzyłam mapę rozmówców na Żuławach i Powiślu. Mapowanie polegało na przypisaniu do obszaru gmin z obu regionów kategorii rozmówców, by w sąsiadujących ze sobą gminach prowadzić wywiady wśród osób reprezentujących różne aktywności i środowiska społeczne. W ten sposób udało mi się przeprowadzić łącznie 109 rozmów: 54 na Żuławach, 47 na Powiślu i 8 wśród rozmówców reprezentujących oba regiony.

Rysunek 1

Mapa granic wyobrażonych Żuław według rozmówców z Powiśla

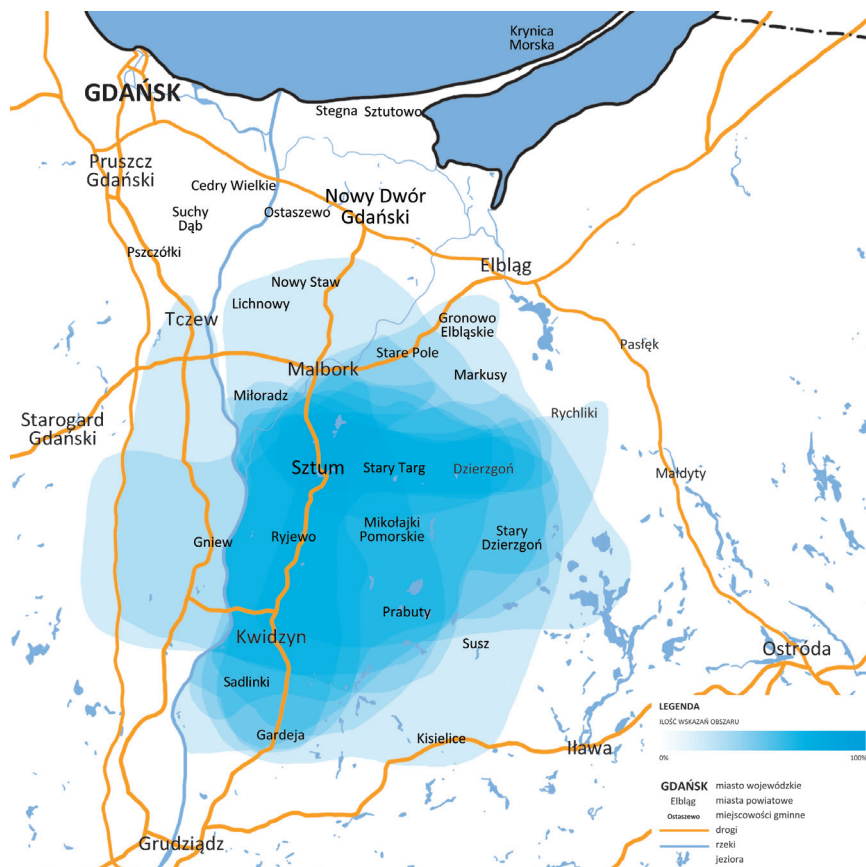
Źródło: opracowanie własne, projekt graficzny: Agnieszka Kuraszińska.

Jednym z celów badań na Żuławach i Powiślu było poznanie granic wyobrażonych tych regionów. W tym celu podczas wywiadów zadawałam rozmówcom pytania o granice regionów. By uchwycić społeczno-instytucjonalne wyobrażenie o Żuławach i Powiślu, posłużyłam się również metodą map mentalnych, czyli subiektywnego wyznaczania granic przez rozmówców (Łęcka, 2006, s. 48). To technika bardziej popularna na przykład wśród geografów społecznych niż antropologów, ale jako metoda wizualna pozwoliła mi również pozyskać wiedzę antropologiczną na temat wpływu instytucjonalnego kreowania granic regionu na społeczne wyobrażenie o nim. Dzięki tej metodzie zgromadziłam 53 mapy

mentalne Żuław i 52 Powiśla. Na zaledwie kilku mapach rozmówcy z Żuław zaznaczyli dodatkowo granice wyobrażone Powiśla, a rozmówcy z Powiśla obszar Żuław. Pokazuje to, że w przypadku wyznaczania zarówno granic własnego, jak i sąsiedniego regionu granice stają się wyraźniejsze dla respondentów – obszar własnego regionu określa również granice regionu sąsiedniego. Ilustrują to mapy na rysunkach 1–2.

Rysunek 2

Mapa granic wyobrażonych Powiśla według rozmówców z Żuław

Źródło: opracowanie własne, projekt graficzny: Agnieszka Kurasińska.

Równoległe do wywiadów gromadziłam dane jakościowe innego typu. Wśród nich ważne były te pochodzące z obserwacji, które miały charakter jawny i ukryty. Prowadziłam je głównie podczas wydarzeń kulturalnych i innych form realizowania polityki kulturalnej organizowanych przez wybrane instytucje, z którymi związani byli moi rozmówcy. Istotną była także rejestracja społecznej percepcji wydarzeń (poziom zainteresowania, atrakcyjność, bierne i czynne uczestnictwo, korzyści odczuwane z uczestnictwa w takich imprezach, ich znaczenie dla podejmowania działań wspólnotowych itp.). Wcielając się w rolę

„obserwatora-jako-uczestnika”, chciałam określić kontekst dla zrealizowanych wywiadów (Angrosino, 2010, s. 107).

Jednocześnie gromadziłam materiały i informacje związane z działalnością badanych instytucji i liderów na Żuławach i Powiślu. Najczęściej były to różnego typu publikacje i druki ulotne opisujące, a także reklamujące przedsięwzięcia kulturalne. Ponadto pomocne okazało się śledzenie zjawisk i zachowań ludzi w internecie w ramach etnografii wirtualnej, gdzie „[k]onieczne jest uwzględnienie szerszego kontekstu, jaki stanowi internet, rozpoznawany tu jako środowisko komunikacji tworzone przez ogół użytkowników na podstawie różnych dostępnych rozwiązań technologicznych” (Cichocki, Jędrkiewicz, Zydel, 2012, s. 206). Dlatego sieć jako narzędzie i przedmiot badań (Stachura, 2016, s. 154–155) ukazywała mi szersze spojrzenie na niektóre wątki istotne podczas wywiadów dla moich rozmówców, na przykład opinie na temat inicjatyw promujących konkretne wydarzenia z przeszłości (m.in. przyjazd osadników na Żuławy czy działalność żołnierzy wyklętych na Powiślu) lub dyskusji społeczności lokalnych na tematy istotne dla regionu (m.in. pozycja regionu Żuław w województwie czy granice regionu Powiśla).

Wykorzystanie różnych źródeł (zastanych i wywołanych) oraz adekwatnych do ich pozyskiwania narzędzi i technik badawczych oznaczało realizację idei triangulacji źródłowo-metodycznej. Procedura triangulacyjna pozwala bowiem na pełne, wielokontekstowe ujęcie badanej rzeczywistości, a także wzajemną kontrolę źródeł i technik badawczych, ocenę ich trafności i rzetelności (Flick, 2011, s. 81–82). Dlatego analizę i interpretację zgromadzonych danych jakościowych prowadziłam w programie komputerowym QSR NVivo10, by w ramach kodowania, czyli indeksowania i kategoryzowania tekstu, określić główne wątki tematyczne, jakie pojawiły się w trakcie badań jakościowych (Gibbs, 2011, s. 80). Dzięki temu zidentyfikowałam kilka zakresów tematycznych i kategorii związanych ze strategiami społeczno-instytucjonalnego tworzenia obszarów pamięci o przeszłości i przejawów kreowania tożsamości mieszkańców Żuław i Powiśla. Stosując techniki kodowania, wyróżniłam siedem obszarów, wokół których tworzone są narracje pamięci i tożsamości regionalnej. Szczegółowe zestawienie zaprezentowałam w tabeli 1, w której można zauważyć, że najwięcej różnorodnych narracji powstaje wokół kultury i tradycji różnych grup, tworzenia nowych tradycji i historii regionu.

Jak podaje Creswell: „Zakresy tematyczne zidentyfikowane w procesie kodowania można wykorzystać w różny sposób, tworząc dodatkowe warstwy analizy” (2013, s. 205). Dlatego posłużyły mi one również jako pomoc w wytworzeniu narzędzi w drugiej fazie projektu z zakresu metodologii mieszanej – w badaniach ilościowych.

Badania te były prowadzone w odniesieniu do wyników uzyskanych w ramach badań jakościowych. Materiał empiryczny zgromadzony podczas wywiadów prezentował również wiedzę o faktach i opinie respondentów na temat wydarzeń mających miejsce w regionie oraz ich otoczeniu lokalnym. Dlatego na podstawie rozmów oraz wieloletniej obserwacji regionów opracowałam listę projektów, wydarzeń i rodzajów aktywności społecznej, które najczęściej pojawiały się w narracjach rozmówców lub były charakterystyczne dla danej miejscowości i jej otoczenia. Lista objęła 390 wydarzeń i inicjatyw w miejscowościach zlokalizowanych na Żuławach i Powiślu. Następnie podjęłam się ich analizy i zwróciłam uwagę na powtarzalność tematyki projektów i wydarzeń, co pozwoliło na ich typologię.

Tabela 1

Obszary pamięci o przeszłości oraz przejawy budowania tożsamości na Żuławach i Powiślu

Obszary pamięci i przejawy budowania tożsamości	Typy narracji	Rodzaje narracji
1	2	3
Kultura i tradycje	– historyczne	– staropruskie – krzyżackie
	– narodowe	– polskie – niemieckie – holenderskie – ukraińskie – żydowskie
	– regionalne	– żuławskie – powiślańskie
	– osadnicze	– lubelskie – kieleckie – mazowieckie – kresowe (wileńskie, wołyńskie) – pogranicza polsko-ukraińskiego – pomorskie
	– wyznaniowe	– ewangelickie – mennonickie – judaistyczne – katolickie – greckokatolickie
Wielokulturowość	– region jako miejsce spotkań wielu nacji, kultur i wyznań	– spotkania z byłymi mieszkańcami regionu – promowanie różnorodności regionalnej grup osadników
Więzi społeczne i integracja	– budowanie wspólnoty regionalnej na podstawie wspólnot lokalnych	– wydarzenia inicjujące współpracę różnych wspólnot lokalnych – stworzenie przestrzeni dla debaty regionalnej
Ochrona i archiwizacja dziedzictwa kulturowego	– niematerialne	– dokumentacja tradycji osadników powojennych
	– materialne	– porządkowanie przedwojennych cmentarzy – renowacja zabytkowej architektury regionalnej
Tworzenie nowych tradycji i folkloru	– wydarzenia świeckie i religijne	– święta miejscowości – inscenizacje historyczne i obrzędowe – spotkania ekumeniczne
	– kulinaria	– kuchnia pruska – kuchnia mennonicka – kuchnia osadnicza
	– muzyka i literatura	– zespoły ludowe oraz folklorystyczne – lokalni twórcy słowa
	– rękodzielnictwo rękodzieło i rzemiosło	– powiślański haft biały – plecionkarstwo (wiklina) – rzeźba ludowa
	– strój ludowy	– strój żuławski – strój powiślański

1	2	3
Historia regionu	- narracje dawne	- czasy staropruskie - czasy krzyżackie - wojny szwedzkie - oddziaływanie Gdańska na Żuławy w XVII wieku - obecność wojsk napoleońskich - obecność powstańców listopadowych - tradycje ziemiańskie - plebiscyt z 1920 roku - czasy Wolnego Miasta Gdańsk - tradycje myśliwskie
	- narracje współczesne	- osadnicy powojenni - akcja „Wisła” - żołnierze wyklęci
Historia miejscowości i jej rola w regionie	- „mała ojczyzna”	- odkrywanie historii własnego miejsca zamieszkania - upamiętnianie osób, wydarzeń itp.

Źródło: opracowanie własne.

Tworząc kwestionariusz ankiety, odwoływałam się do wyników badań jakościowych. Chciałam bowiem znaleźć odpowiedź na pytania nasuwające się po analizie źródeł jakościowych: czy promowane obszary pamięci i przejawy budowania tożsamości są dla mieszkańców wybranych miejscowości rozpoznawalne i atrakcyjne? Czy mieszkańcy uczestniczą w najbardziej rozpoznawalnych wydarzeniach w regionie? Czy ich tożsamość przejawia się na poziomie lokalnym, regionalnym, narodowym, czy europejskim? Jakie jest ich poczucie wspólnotowości? Te pytania zostały umieszczone w ankiecie w trzech blokach tematycznych: 1) recepcja praktyk kulturalnych charakterze regionalnym i lokalnym; 2) opinie i potrzeby kulturalne mieszkańców; 3) typy identyfikacji i wspólnotowości.

Na Żuławach i Powiślu przeprowadziłam 740 ankiet wśród mieszkańców czterech wybranych miejscowości na Żuławach i czterech na Powiślu, w których wcześniej zrealizowałam wywiady. Wybór ich polegał na skonfrontowaniu ze sobą podobnych miejscowości z obu regionów: mniejsze miasta budujące swoją pozycję w regionie w opozycji do „stolic” regionów (Nowy Staw i Dzierzgoń); wsie o dużej aktywności mieszkańców (Fiszewo i Nebrowo Wielkie); miejscowości gminne (wiejskie), gdzie lokalne instytucje i liderzy organizują wiele wydarzeń na rzecz dziedzictwa kulturowego (Cedry Wielkie i Ryjewo); miejscowości gminne (wiejskie) oddalone od centrów regionu, gdzie praktyki tożsamościowe realizuje się wokół konkretnej narracji o przeszłości (Ostaszewo i Mikołajki Pomorskie).

Dodatkowym aspektem projektu badawczego było wprowadzenie tzw. punktów kontrolnych na Warmii (powiat braniewski) i na Mazurach (powiat olecki). Przeprowadziłam tam analogiczne badania, by sprawdzić poprawność założenia o unikatowości Żuław i Powiśla w skali Ziemi Zachodnich i Północnych.

Głównymi czynnikami wpływającymi na wybór powiatów jako punktów kontrolnych były wyniki plebiscytu przeprowadzonego w 1920 roku na obszarze Warmii, Mazur i Powiśla oraz określenie wpływów kulturowych na przestrzeni wieków. W związku z tym, że Żuławy nie były obszarem plebiscytowym i zamieszkiwała je w znacznie mierze ludność niemiecka, a w mniejszej holenderska i polska, starałam się wybrać na Warmii powiat o zbliżonych cechach. Powiat braniewski należał do Prus Wschodnich i ujawniały się tam znaczne wpływy

kultury niemieckiej, a po wojnie, w 1949 roku, tylko 10% ludności rodzimej znało język polski w stopniu dostatecznym lub słabym (Sakson, 2011, s. 235).

Powiat obejmował obszar rejencji kwidzyńskiej, gdzie uzyskano wśród mieszkańców najwyższy wskaźnik poparcia dla przyłączenia tych ziem do Polski (w powiecie sztumskim 19,07%). Zbliżone, lecz znacznie niższe wartości zanotowano na obszarach wiejskich w powiecie olsztyńskim na Warmii (13,40%). W pozostałych częściach Warmii liczba głosów była o wiele mniejsza, a w przypadku Mazur wręcz znikoma (powiat olecki 0,007%) (Sakson, 2011, s. 38–39). Wyniki plebiscytu sprawiły, że podjęto decyzję o utworzeniu na Powiślu enklawy polskiej – tzw. Małej Polski, która obejmowała pięć wsi na ziemiach niemieckich. Wydarzenie to ukazuje szczególną odmienną odmienność Powiśla na tle Ziemi Zachodnich i Północnych.

W punktach kontrolnych przeprowadziłam łącznie 19 rozmów. Badania ilościowe zrealizowałam w Pieniężnie i w Kowalach Oleckich (200 ankiet). Wprowadzenie metody porównawczej stworzyło możliwość zastosowania nowego aparatu metodologicznego i określenie jego zasadności dla różnych regionów z obszaru Ziemi Zachodnich i Północnych.

Relacje między metodami jakościowymi a ilościowymi

Zastosowanie metod mieszanych umożliwiło szerszą analizę zjawiska kreowania nowych tożsamości na Żuławach i Powiślu. Poszczególne metody w ramach badań jakościowych pozwoliły określić zakres zjawiska, nadawców i adresatów polityk kulturalnych oraz czynniki wpływające na tworzenie tożsamości regionalnych i lokalnych. Z kolei metody ilościowe umożliwiły poznanie opinii i poziomów identyfikacji mieszkańców. Dlatego chciałabym się przyjrzeć głównym relacjom między metodami jakościowymi a ilościowymi, które szczególnie zobrazowałam w tabeli 2.

Główną metodą jakościową zastosowaną w trakcie badań był pogłębiony wywiad swobodny ukierunkowany. Analiza rozmów z przedstawicielami instytucji, organizacji i liderami ukazała obszary pamięci i przejawy tożsamości. To z kolei pozwoliło na wyróżnienie możliwych typów tożsamości i wspólnotowości w regionie Żuław i Powiśla, a podczas badań ilościowych określenie rozpoznawalności i atrakcyjności odgórnych polityk pamięci i tożsamości oraz ich nadawców. Ponadto pierwszy etap badań wskazał, że w kolejnym należy określić typy wspólnotowości wśród mieszkańców wybranych miejscowości. Relacja między danymi jakościowymi a ilościowymi na tym poziomie pozwoliła na określenie zależności identyfikacji mieszkańców regionu od instytucjonalnych praktyk regionotwórczych. W związku z tym konieczne było także określenie zasadności odgórnych polityk w odniesieniu do społecznego poczucia wspólnoty regionalnej i lokalnej oraz sprawdzenie poziomu wiedzy respondentów o działaniach kulturalnych w regionie. W efekcie obie metody umożliwiają porównanie instytucjonalnej i społecznej percepcji praktyk regionotwórczych.

Z kolei określenie zasięgów wpływu instytucji i organizacji o charakterze regionalnym było możliwe dzięki mapowaniu wywiadów i różnicowaniu doboru rozmówców w połączeniu z kryteriami doboru miejscowości objętych badaniami ilościowymi. Natomiast zestawienie ze sobą map mentalnych Żuław i Powiśla stworzonych przez przedstawicieli instytucji, organizacji i liderów z wynikami ilościowymi prezentującymi wiedzę na temat przynależności danej miejscowości do regionu umożliwiło ukazanie podobieństw i różnic w instytucjonalnym i społecznym postrzeganiu granic regionu.

Określenie zasadności realizowanych polityk kulturalnych w odniesieniu do potrzeb społeczności lokalnych oraz ocena tych polityk w kontekście lokalnych praktyk kulturotwórczych

i tożsamościowych była możliwa m.in. dzięki zastosowaniu metod obserwacyjnych i etnografii wirtualnej w połączeniu z metodą ilościową, w ramach której badałam atrakcyjność oferty kulturalnej.

Tabela 2

Relacje między zastosowanymi metodami

Metody jakościowe (I etap)	Metody ilościowe (II etap)	Relacja
Pogłębiony wywiad swobodny ukierunkowany: – określenie obszarów pamięci i przejawów tożsamości – określenie potencjalnych typów tożsamości wśród mieszkańców regionu – określenie typów wspólnotowości – określenie głównych organizatorów działań o charakterze regionalnym – określenie typów wydarzeń kulturalnych	Ankiety: – ocena atrakcyjności i rozpoznawalności polityki pamięci i tożsamości – określenie poziomów i typów identyfikacji mieszkańców – określenie przyczyn i poziomu związku z regionem – ocena rozpoznawalności instytucji i organizacji	1. Określenie zależności poziomu identyfikacji mieszkańców regionu od instytucjonalnych praktyk regionotwórczych 2. Określenie zasadności odgórnych polityk w odniesieniu do społecznego poczucia wspólnoty regionalnej i lokalnej 3. Sprawdzenie poziomu wiedzy o działaniach kulturalnych w regionie 4. Porównanie instytucjonalnej i społecznej percepcji praktyk regionotwórczych
Mapowanie wywiadów: – różnicowanie doboru respondentów	Ankiety: – wyznaczenie miejscowości, w których zostaną przeprowadzone badania ilościowe	5. Określenie zasięgów wpływu instytucji i organizacji o charakterze regionalnym
Mapy mentalne: – wyznaczenie granic wyobrażonych regionu przez przedstawicieli instytucji, organizacji i liderów	Ankiety: – określenie przez mieszkańców, które miejscowości znajdują się w regionie	6. Porównanie instytucjonalnego i społecznego postrzegania granic regionu
Obserwacje: – wstępne określenie poziomu uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach o charakterze regionalnych	Ankiety: – ocena atrakcyjności oferty kulturalnej wśród mieszkańców	7. Określenie zasadności realizowanych instytucjonalnych polityk kulturalnych w odniesieniu do potrzeb społeczności lokalnych
Etnografia wirtualna: – określenie typów wydarzeń kulturalnych – szersza perspektywa dla działań instytucji i społeczności lokalnych (uchwycenie tła dla materiału empirycznego)	Ankiety: – ocena atrakcyjności oferty kulturalnej wśród mieszkańców	8. Ocena realizowanych polityk kulturalnych w kontekście lokalnych praktyk kulturotwórczych i tożsamościowych

Źródło: opracowanie własne.

Zagadnienie nowych tożsamości, szczególnie na Żuławach i Powiślu, wymaga podjęcia badań, które wypełniłyby „białą plamę” na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Ponadto specyfika neoregionów wymaga zastosowania metod badawczych umożliwiających przedstawienie zależności między współczesnymi mieszkańcami regionu a instytucjami i organizacjami, które zajmują się kształtowaniem tożsamości lokalnej i regionalnej w odniesieniu do regionalnego dziedzictwa kulturowego. Ta perspektywa badawcza może przekonywać do zastosowania metod jakościowych i ilościowych w ramach metodologii badań mieszanych. Uważam, że takie podejście pozwala na możliwe pełne poznanie problemu nowych tożsamości na Żuławach i Powiślu.

Podsumowanie

W projekcie, który realizowałam na Żuławach i Powiślu w ramach metodologii badań mieszanych, prócz zdiagnozowania kierunków współczesnego ruchu regionalnego i lokalnego (na podstawie badań jakościowych) istotne było poddanie ocenie wpływu różnego typu instytucji na otoczenie społeczne przy wykorzystaniu danych ilościowych. Wyniki badań jakościowych pozwoliły na ukazanie kreowania tożsamości regionalnych i lokalnych z perspektywy instytucji, organizacji i liderów społecznych, a wyniki badań ilościowych na ukazanie perspektywy mieszkańców – odbiorców działań promujących przeszłość regionu w wybranych miejscowościach.

Procedury w ramach relacji między zastosowanymi metodami jakościowymi i ilościowymi pozwoliły ponadto opracować modele działań tworzących markę obu regionów (zob. tabela 3). Na Żuławach można wskazać model społeczno-instytucjonalny. Ten typ współpracy wpływa na budowanie tożsamości regionalnej mieszkańców regionu, którego podstawą jest już ukształtowana tożsamość lokalna. Z kolei na Powiślu dominuje model instytucjonalny, w którym to głównie instytucje kreują tożsamość regionalną w celu legitymizacji własnej polityki i wpisania jej w konkretną przestrzeń. Mieszkańcy natomiast nie są jeszcze gotowi na ten poziom identyfikacji – ich deklaracje wskazują na identyfikacje lokalne. Stąd wniosek, który skłania do przekonania, że wśród mieszkańców Powiśla mamy do czynienia z wieloma tożsamościami powiślańskimi (lokalnymi), a nie tożsamością powiślańską (regionalną). Na Żuławach sytuacja wygląda inaczej – można wskazać równoległe istniejące tożsamości zarówno żuławską – regionalną, jak i żuławskie – lokalne.

Tabela 3

Modele kreowania tożsamości regionalnych i lokalnych

	Żuławy	Powisłe
Model działań tworzących markę regionu	społeczno-instytucjonalny	instytucjonalny
Tożsamość lokalna	tożsamość lokalna ewoluuje w kierunku tożsamości regionalnej	identyfikacja mieszkańców na poziomie lokalnym – silny związek z własną miejscowością
Tożsamość regionalna	instytucje kreują tożsamość regionalną, a mieszkańcy inspirują się ich działaniami i przenoszą wizję instytucji na grunt lokalny	kreowana przez instytucje w celu legitymizacji własnych działań
Ocena	tożsamość żuławska (regionalna) i tożsamości żuławskie (lokalne)	tożsamości powiślańskie (lokalne), a nie tożsamość powiślańska (regionalna)
	<i>tożsamość in statu nascendi</i>	

Źródło: opracowanie własne.

LITERATURA

- Angrosino, M. (2010). *Badania etnograficzne i obserwacyjne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Burke Johnson, R., Onwuegbuzie, A.J., Turner, L.A. (2007). Toward a Definition of Mixed Methods Research. *Journal of Mixed Method Research*, 2, (1), 112–133.

- Burszta, J. (1987). Z metodologii badań etnograficznych procesów tworzenia się nowego społeczeństwa na ziemiach zachodnich. W: D. Simonides (red.), *Etnologia i folklorystyka wobec problemu tworzenia się nowego społeczeństwa na Ziemiach Zachodnich i Północnych (Materiały z sesji 10–11.10.1986)* (s. 11–21). Opole: Instytut Śląski.
- Ciechorska-Kulesza, K. (2016). *Tożsamość a przestrzeń w warunkach niestabilnych granic. Przypadek byłego województwa elbląskiego*. Gdańsk: Instytut Kaszubski w Gdańsku.
- Cichoński, P., Jędrkiewicz, T., Zydel, R. (2012). Etnografia wirtualna. W: D. Jemielniak (red.), *Badania jakościowe. Metody i narzędzia* (s. 203–220). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Creswell, J.W., (2010). Mapping the Developing Landscape of Mixed Methods Research. W: A. Tashakkori, C. Teddlie (red.), *SAGE Handbook of Mixed Method in Social and Behavioral Research* (s. 45–68). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Creswell, J.W. (2013). *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Dulczewski, Z. (1996). O badaniach socjologicznych na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Z prof. dr. hab. Zygmuntem Dulczewskim rozmawiają: Jan Włodarek – dyrektor Instytutu Socjologii UAM i Stanisław Lisiecki – członek Kolegium Redakcyjnego PZ. *Przegląd Zachodni*, 4, 111–117.
- Dulczewski, Z., Kwaśniewski, K., Kwilecki, A., Ziółkowski, M. (1997). Czy i jak badać dziś Ziemię Zachodnie i Północne Polski? Z dyskusji socjologów. *Przegląd Zachodni*, 3, 1–13.
- Flick, U. (2011). *Jakość w badaniach jakościowych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gibbs, G. (2011). *Analizowanie danych jakościowych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kacperczyk, A. (2014). Autoetnografia – technika, metoda, nowy paradygmat? O metodologicznym statusie autoetnografii. *Przegląd Socjologii Jakościowej*, 10, (3), 32–74. Pobrano z: www.przegladsocjologiijakosciowej.org.
- Łęcka, I. (2006). Zróżnicowanie granic regionów kulturowych. W: J. Plit (red.), *Granice w krajobrazach kulturowych* (s. 43–54). Sosnowiec: Komisja Krajobrazu Kulturowego Polskiego Towarzystwa Geograficznego.
- Łęga, W. (1933). *Ziemia malborska. Kultura ludowa*. Toruń: Wydawnictwa Instytutu Bałtyckiego.
- Łukianow-Tukalo, M. (2016). Społeczne konsekwencje akcji „Wisła” w powiecie kwidzińskim. W: A. Paprot, K. Linda-Grycza, T. Buliński (red.), *Wielokulturowe Pomorze. Ukraińcy i ich dziedzictwo kulturowe na Żuławach i Powiślu* (s. 35–42). Gdańsk–Nowy Dwór Gdański: Stowarzyszenie „Kochamy Żuławy”.
- Łukowski, W. (2002). *Społeczne tworzenie ojczyzn*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Plano Clark, V.L., Badiie, M. (2010). Research Questions in Mixed Methods Research. W: A. Tashakkori, C. Teddlie (red.), *SAGE Handbook of Mixed Method in Social and Behavioral Research* (s. 275–304). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Sakson, A. (2011). *Od Klajpedy do Olsztyna. Współcześni mieszkańcy byłych Prus Wschodnich. Kraj Klajpedzki, Obwód Kaliningradzki, Warmia i Mazury*. Poznań: Wydawnictwo Instytutu Zachodniego.
- Silvermann, D. (2007). *Interpretacja danych jakościowych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Stachura, K. (2016). Problemy zapewniania jakości w badaniach online. W: P. Siuda (red.), *Metody badań online* (s. 154–180). Gdańsk: Wydawnictwo Naukowe Katedra.

Stanisz, A. (2013). Emocje i intymność w antropologicznym procesie badawczym. W: T. Buliński, M. Kairski (red.), *Teren w antropologii. Praktyka badawcza we współczesnej antropologii kulturowej* (s. 181–208). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Zarycki, T. (2009). *Peryferie. Nowe ujęcia zależności centro-peryferyjnych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

THE USE OF MIXED METHODS IN CONTEMPORARY STUDY OF POLISH WESTERN AND NORTHERN TERRITORIES – THE EXAMPLE OF ŻUŁAWY AND POWIŚLE REGION

SUMMARY The paper is devoted to the use of mixed methods in the study of contemporary mechanisms of creating identity in Polish Western and Northern Territories among the representatives of local governments (at various levels), cultural institutions, organizations, community leaders and inhabitants. The author presents the application of combined both qualitative (in-depth structured and unstructured interviews, observation, mapping, mental maps, virtual ethnography) and quantitative methods (surveys). These methods were employed within the sequential exploratory strategy based on example of the Żuławy and Powiśle regions. The goal of this article is to demonstrate the usefulness of mixed methods during different phases of the analysis of collected data and to explain the benefits of their application in contemporary research on identities.

KEYWORDS

MIX METHODS, REGIONAL IDENTITY, LOCAL IDENTITY, POLISH WESTERN AND NORTHERN TERRITORIES, ŻUŁAWY, POWIŚLE